

نظام آموزشی کارشناسی فرش

● فضل الله حشمتی رضوی

نساجی است بنا بر این معلوم نیست به چه دلیل این رشته در گروه هنر جا گرفته و به تصویب رسیده است؟ بدیهی است طراحی فرش که یک قسمت از فرآیند تولید فرش است، بی تردید یک کار هنری است و هیچ کس تردیدی در آن ندارد، ولی این قسمتی از کار است نه تمام آن.

ب- عدم ذکر برخی از دروس بسیار حساس و لازم آن طوری که از برنامه تنظیمی استنباط می شود، برخی از دروس حساس در زمینه مسایل مدیریت صنعتی و امور بازرگانی فرش از قلم افتاده و در این زمینه غفلت شده است. این امور عبارتند از:

۱- مدیریت صنعتی

توسعه روزافزون کارگاههای تولید فرش در ایران انجام وظایف مهندسی صنایع و مدیریت صنعتی را اجتنابناپذیر نموده است. مدیران واحدهای فرشباپی و شرکت های تعاونی قالیبافی علاوه بر کمبود منابع مالی اکثراً با کمبود منابع نیروی انسانی ماهر، مواد و تسهیلات همواره مواجه می باشند. نکته مهم تخصیص صحیح منابع محدود به احتیاجات نامحدود سازمانی است بنابراین مسایل مدیریت صنعتی کما هو حقه همان طوری که در صنایع بسیار پیچیده صنعتی امروز مطرح است، در صنعت قالیبافی هم مطرح است.

این موارد علاوه بر مسایل عمومی و کلی مدیریت صنعتی عبارتند از:

از آنجایی که هر برنامه ریزی درسی دارای نقاط ضعف و قوتی است که ساختار برنامه را در برمی گیرد بنابراین در این بررسی به هر دو جنبه اشاره می شود:

نقاط قوت:

۱- تقسیم بندی درست و بسه قاعده ای از گرایش های دروس تخصصی به عمل آمده است.

۲- بار محتوایی دروس و توازن آن تقریباً یکسان است.

۳- پیش نیازهای هر درس تعیین و تعریف شده اند.

۴- در کل برنامه حاصل جمع ساعات (۷۰۴۹ ساعت) یعنی تقریباً سه برابر حاصل جمع ساعات نظری (حدود ۲۳۱۲ ساعت) است و این از مختصات یک برنامه ریزی خوب درسی است که فقط به ساعات های دروس نظری اکتفا نشده است.

نقاط ضعف

الف: ضعف در تشخیص ذات و ماهیت رشته کارشناسی فرش

در صورتی که شرح وظایف و مسؤولیت های کارشناس فرش تدوین گردد با توجه به شرح محاسبات ذیربط شغل مذکور از امور مهندسی تلقی می شود نه یک کار هنری. از طرفی قسمت اعظم فرش مربوط به مواد اولیه آن یعنی پشم، نخ و ابریشم و موارد مربوط به الیاف شناسی است که همه این امور در شمار مهندسی

در آخرین روزهای سال ۷۴ دوره دانشگاهی کارشناسی فرش که برنامه آن توسط کمیته تخصصی هنرهای تجسمی گروه هنر وزارت فرهنگ و آموزش عالی مورد تایید قرار گرفته بود در سیصد و چهاردهمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی این وزارتخانه به تصویب رسید.

هدف از تشکیل این دوره تربیت افراد متخصص و آشنا به مبانی عملی و نظری فرش جهت انجام امور کارشناسی آن در اداره امور کارگاههای فرش دستیافت قلمداد شد که اهمیت و ضرورت هنر صناعی فرش با توجه به نقش اقتصادی، فرهنگی و سیاسی آن را در ایران روشن می سازد.

طول آموزشی دوره چهار سال که برای دانشجویان تمام وقت به هشت ترم تحصیلی تقسیم می شود. طول هر ترم هیجده هفته، زمان تدریس هر واحد درسی از نوع نظری یک ساعت در هفته، از نوع عملی دو ساعت در هفته و از نوع کارگاهی سه ساعت در هفته است. تعداد واحدهای دروس عمومی بیست واحد، دروس پایه سی و نه واحد، دروس اصلی سی و هشت واحد، دروس تخصصی یا گرایش های بافت، طراحی قالی، رنگرزی، مرمت و تکمیل و سایر زیراندازها سی واحد و دروس اختیاری هشت واحد که جمعاً در صدوسی و پنج واحد برنامه آموزشی این دوره به پایان می رسد. جدول زیر نمایانگر محتوای این دوره است:

نوع دروس	تعداد واحد	جمع	نظری (ساعت)	عملی (ساعت)
دروس عمومی	۲۰	۳۷۴	۳۰۶	۶۸
دروس پایه	۲۸	۹۵۲	۴۴۲	۵۱۰
دروس اصلی	۲۸	۱۰۷۱	۳۷۴	۶۹۷
بافت	۳۰	۱۱۳۹	۱۸۷	۹۵۲
طراحی قالی	۳۰	۱۳۲۶	۱۳۶	۱۱۹۰
رنگرزی	۳۰	۱۱۹۰	۱۳۶	۱۰۵۴
مرمت و تکمیل	۳۰	۱۲۲۴	۱۰۲	۱۱۲۲
سایر زیراندازها	۳۰	۱۲۴۱	۱۷۰	۱۱۵۰
دروس اختیاری	۲۶	۷۶۵	۴۵۹	۳۰۶

کرم ابریشم ایران، سندیکای صنایع نساجی پنبه‌ای، نمایشگاه بزرگ فرش ایران، کنفرانس بین‌المللی فرش ایران، و در خارج از ایران، «ایکوک» و رسانه‌های انتشاراتی و تصویری در زمینه فرش و دستباف ایران. از طرفی در زمینه تعاون: اصول تعاون در اسلام، قوانین و آیین نامه واحدهای تعاونی، تاریخچه نهضت تعاون، وظایف شرکا در شرکت‌های تعاونی، نحوه نظارت وزارت تعاون بر تعاونی‌های فرش و غیره.

۴- مدیریت بازرگانی فرش ایران

گوا اینکه درسی تحت عنوان «اقتصاد فرش ایران» از مجموعه برنامه‌ریزی دوره کارشناسی فرش منظور شده و مسایلی چون تولید ناخالص ملی، اشتغال و بیکاری و رابطه آن با فرش مطرح گردیده است ولی این درس کافی نیست و دانشجوی کارشناسی فرش حتماً به گذراندن درس مدیریت امور بازرگانی فرش سخت محتاج است.

این درس شامل مسایل زیر است:

تعارف فرش، صادرات فرش، طبقه‌بندی بین‌المللی فرش، روش و تشریفات صادرات فرش، اعتبار صادراتی، گواهی مبدأ، نرخ گذاری فرش‌های صادراتی، لیست قیمت‌های صادراتی، پیمان ارزی، مراحل پیمان سپاری، مراحل واریز پیمان، واردات پیمان، واردات در مقابل صادرات، تاخیر در واریز پیمان، مراحل کار صدور فرش، اظهارنامه کالای خروجی، بارنامه، حمل، پیمان صادرات کالا، صورت‌عدلی بندی و اظهارنامه فرش صادراتی، فرش‌های مورد پسند در بازارهای مختلف، انبارهای گمرکی در بنادر مهم حل اختلاف در مورد صادرات فرش، مقررات تشویقی در ارتباط با صادرات، بازاریابی و تبلیغات فرش، آشننگی بازارهای فرش، نمایشگاه‌های مختلف فرش در دنیا، رقابت‌های مکارانه کشورهای تولیدکننده فرش دستباف، شناخت موارد فنی، شناخت موارد حقوقی، ثبت طرح‌ها و نقوش فرش ایران با توجه به کنوانسیون‌های پاریس و مادرید. پایانه‌های صادرات و ضوابط آن، شهرک فرش، طرح شناسنامه فرش، تضمین کیفیت برای مشتریان، خدمات پس از فروش. از طرفی علاوه بر موارد پیش‌نیاز کلیه مسایل

عنوان شده فوق باید موارد زیر هم تدریس گردد:

پیش فاکتور، قراردادهای لی. ای. اف / لی. اند. اف / اف. ا. اس، مسایل بیمه و خسارات آن، دستورالعمل‌های بانکی و ارزی، اعتبارات اسنادی، گشایش اعتبار، ظهن‌نویسی، ابطال، برات، سفته، چک، ثبت سفارش، معاملات تهاتری، ضمانت‌های ارزی، دستورالعمل‌های محل کالا، بارنامه‌های دریایی و هوایی، اساس تعرفه‌های بین‌المللی، اهداف نامانکلاتورهای ژنو و بروکسل، تعرفه‌های گمرکی، مقررات عمومی ترخیص کالا، موارد کلی مسؤلیت‌های قانونی تجار فرش.

ب- موارد زاید یا ناقص در متن دروس

ذکر این موارد مستلزم واریزی و بازننگری دقیق جزئیات کلیه دروس است که موارد تبعی و فرعی و زیر مجموعه‌های کلیه عناوین را شامل می‌شود که ان شاءالله در آینده به آن خواهیم پرداخت.

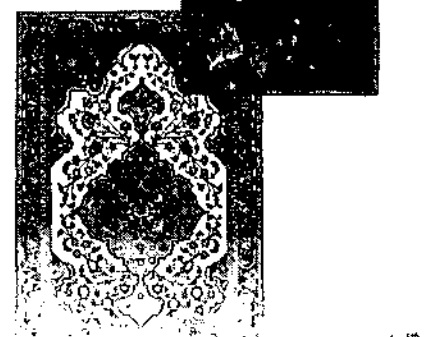
طراحی قالی و منیب

طراحی از استاد حسین خامنه‌زاده‌نژاد

آموزش هنر قالیبافی

قابل استفاده برای قارآموزان
فنی و حرفه‌ای - کارخانه‌ها
و سایر علاقه‌مندان به هنر قالیبافی

مؤلف:
پوران دخت نیرمحمد

جدول تقسیم کار، نمودار جریان کار، حذف موارد زاید، اصول طرح جا و مکان، چک لیست‌ها، تجزیه و تحلیل حرکات، فن صرفه جویی در حرکات، اندازه‌گیری کار و کارسنجی، روش مطالعه زمانی تولید و نمونه‌گیری.

۲- شناخت مشاغل قالیبافی و مبانی دستمزد

رشته قالیبافی با مشاغل عدیده و شناخت این مشاغل در فرآیند تولید کمک بزرگی است به کارشناسی فرش.

مشاغلی چون: پشم چین، نخ ریس، ابریشم تاب، چله کش، رنگرز، طراح، قالیباف، رفوگر، شستشوگر، بازرس فنی، ارزیاب، کارشناس فرش، مدیر تولید، عدلی‌بند، انباردار فرش، تاجر فرش، و غیره که اقتضای فرآیند کار و شرح وظایف و مسؤلیت‌های هر یک از مشاغل فوق به طور مستقل تشریح و تبیین شود.

در ضمن جهت پرداختن به دستمزدهای مشاغل گوناگون فوق به لحاظ ضرورت خاصی حتماً باید بحث دستمزدها مطرح گردد. لذا مسایلی چون: نظام‌های پرداخت دستمزد، ساختارهای پرداخت، تاثیر سیاست‌گذاری بر طرح‌های تشویقی مادی برای افزایش تولید، استراتژی تغییر، اضافات تولید، منطقی کردن شغل، اصول ارزشیابی مشاغل قالیبافی، سنجش بهره‌وری و مزد، مسایل روابط صنعتی و مرد، سهمیم کردن قالیبافان در سود کارگاه، پاداش حسن انجام یافت، مزایای مربوط به رفاه قالیباف.

۳- نهادهای فرش و مبانی امور تعاون

با توجه به گسترش نهادهای فرش و شرکت‌های

تعاونی فرش که هر روز تعدادشان افزون می‌گردد فهم مسایل نهادهای سازمانی فرش و همچنین مبانی امور تعاون و قوانین و آیین‌نامه‌های ذیربط به شرح زیر اجتناب‌ناپذیر است:

نهادهای سازمانی فرش: تعریف نهاد و سازمان، تشریح فعالیت‌ها و هدف‌های سازمان‌هایی که به نحوی در زمینه فرش در ایران فعالیت می‌نمایند از جمله: شرکت سهامی فرش ایران، موزه فرش ایران، سازمان صنایع دستی ایران، وزارت جهاد سازندگی، شرکت‌های تعاونی فرش دستباف، اتحادیه بازرگانی شرکت‌های تعاونی تولیدکنندگان فرش دستی، مرکز توسعه صادرات ایران، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، اتحادیه صادر کنندگان فرش ایران، جامعه بازرگانان توسعه فرش دستباف در آلمان، شرکت تهیه و تولید فرش آستان قدس رضوی، کمیته امداد امام خمینی، بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی، سازمان بهزیستی کشور، وزارت کار و امور اجتماعی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران، موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، دایرةالمعارف‌ها، دانشگاه‌ها و موسسات عالی آموزشی، دانشگاه الزهراء، دانشکده هنر، مجتمع هنر، دانشکده پردیس اصفهان، دانشکده میراث فرهنگی، دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران، شرکت تعاونی کارخانجات پشم‌ریسی ایران، شرکت‌های پرورش